

ΙΕΡΑΡΧΙΚΗ ΠΡΟΣΦΥΓΗ

1. του κοινωφελούς ιδρύματος με την επωνυμία “ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΤΑΜΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΦΥΣΗ WWF ΕΛΛΑΣ” που εδρεύει στην Αθήνα, οδός Χαριλάου Τρικούπη 119-121, Τ.Κ. 11473 και εκπροσωπείται νόμιμα,

και

2. του σωματείου με την επωνυμία “GREENPEACE HELLAS” που εδρεύει στην Αθήνα, οδός Κολωνού 78, Τ.Κ. 10437 και εκπροσωπείται νόμιμα.

Προς: τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Κοινοποίηση:

1. Υφυπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας
2. Γενικό Διευθυντή Περιβαλλοντικής Πολιτικής
3. Διευθύνοντα Σύμβουλο, Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΚΥΡΩΣΗ-ΕΞΑΦΑΝΙΣΗ

1. της υπουργικής απόφασης ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/49793/3340 (ημερομηνία: 26/7/2023, ΑΔΑ: 6Ο114653Π8-Γ2Ζ), με τίτλο «Τροποποίηση και ανανέωση της απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για το Ανεξάρτητο Σύστημα Φυσικού Αερίου Αλεξανδρούπολης (ΠΕΤ: 2209836812)»

2. της υπουργικής απόφασης με στοιχεία ΥΠΕΝ/ΔΥΔΡ/5606/106/17.1.2020 (Β΄ 82), με την οποία παρατάθηκε η υπ’ αρ. οικ.170830/20.1.2015 απόφαση του Υφυπουργού ΠΕΚΑ «Χορήγηση άδειας εγκατάστασης στην Gastrade Α.Ε. για την κατασκευή του Ανεξάρτητου Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΑΣΦΑ) Αλεξανδρούπολης» (Β΄ 164)

I. ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

1. Η αρχική ΑΕΠΟ της δραστηριότητας εγκρίθηκε στις 27/3/2013 (εφεξής, «ΑΕΠΟ 2013»)¹. Η ΑΕΠΟ 2013 είχε, σύμφωνα με τους όρους της, διάρκεια 10 ετών.² Με βάση την ΑΕΠΟ 2013, το 2014 παραχωρήθηκε το δικαίωμα χρήσης θαλάσσιου χώρου και πυθμένα, και το 2015 καταχωρήθηκε η μελέτη ασφαλείας, σύμφωνα με τις ειδικότερες απαιτήσεις της νομοθεσίας Seveso, όπως ίσχυαν

¹ Υ.α. 181707/27.3.2013 (ΑΔΑ: ΒΕ2Ψ0-ΦΥΚ) (εφεξής, ΑΕΠΟ 2013).

² ΑΕΠΟ 2013, όρος Γ1.

τότε. Σύμφωνα με τον φάκελο του έργου, όπως διαμορφώθηκε αργότερα, ο φορέας του έργου έχει «δεσμευτεί» ότι θα καταθέσει επικαιροποιημένη Μελέτη Ασφαλείας, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της οδηγίας Seveso III.³ Επίσης, σύμφωνα με την ΑΕΠΟ 2013 εκδόθηκε άδεια εγκατάστασης 3 (μεταγενέστερα 5) ετών,⁴ η οποία «παρατάθηκε» το 2020.⁵

2. Στις 15/12/2017, αναθεωρήθηκε ο εθνικός κατάλογος περιοχών του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000.⁶ Η αναθεώρηση προσέθεσε στον εθνικό κατάλογο την περιοχή GR1110013 «Θαλάσσια Περιοχή Θράκης», με τον χαρακτηρισμό «προτεινόμενος Τόπος Κοινοτικής Σημασίας» (πΤΚΣ). Όπως προκύπτει από το προοίμιο της υπουργικής απόφασης με την οποία εγκρίθηκε η αναθεώρηση (σημεία 7-8, 10), είχαν προηγηθεί το με Α.Π οικ. 32532/1000/29.6.2016 έγγραφο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (με το οποίο ζητήθηκε η γνώμη της Επιτροπής «Φύση 2000»), η από 21.9.2016 γνωμοδότηση της Επιτροπής «Φύση 2000» (Α.Π ΑΝΥΠ 3414/11.10.2016), και η υπ' αριθμ. οικ. 22501/757/8.5.2017 εισήγηση της Διεύθυνσης Προστασίας Βιοποικιλότητας, Εδάφους και Διαχείρισης Αποβλήτων του ΥΠΕΝ.

3. Το 2021, εκδόθηκε η υπουργική απόφαση ΥΠΕΝ/ΔΥΔΡ/24676/759 με τίτλο «Διαδρομή και εγκατάσταση του υποθαλάσσιου τμήματος του αγωγού και της πλωτής μονάδας του Ανεξάρτητου Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΑΣΦΑ) Αλεξανδρούπολης» (ημερομηνία: 12/3/2021, ΦΕΚ Β 1417/9.4.2021). Με την απόφαση αυτή, καθορίστηκε η «διαδρομή και εγκατάσταση» του υποθαλάσσιου τμήματος του αγωγού (εφεξής, «απόφαση καθορισμού διαδρομής»). Όπως προκύπτει από το προοίμιο της πράξης αυτής (σημείο 21), είχε προηγηθεί η «*υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΓΔΠΠ/36621/301/16.4.2020 δήλωση του Γενικού Διευθυντή Περιβαλλοντικής Πολιτικής της αρμόδιας αρχής για την παρακολούθηση των τόπων NATURA 2000, ότι το έργο δεν αναμένεται να παραβιάσει την ακεραιότητα ή την επίτευξη των στόχων διατήρησης του πΤΚΣ “Θαλάσσια Περιοχή Θράκης” και κωδικό GR1110013 εντός του οποίου κείται τμήμα του, ούτε των λοιπών τόπων του δικτύου NATURA 2000 της ευρύτερης περιοχής του*».

4. Τέλος, στις 26/7/2023, εγκρίθηκε η «τροποποίηση και ανανέωση» της ΑΕΠΟ 2013 (εφεξής, ΑΕΠΟ 2023, πρώτη προσβαλλόμενη πράξη). Είχε προηγηθεί η εκπόνηση Μελέτης Περιβάλλοντος (πρώτη έκδοση 16/12/2022, δεύτερη έκδοση με ενσωμάτωση σχολίων ΔΙΠΑ 21/4/2023) (εφεξής, «Μελέτη Περιβάλλοντος»), και η υποβολή στο ΥΠΕΝ «Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης», μεταξύ άλλων για τον προτεινόμενο Τόπο Κοινοτικής Σημασίας GR1110013 (Μάρτιος 2023).⁷ Η τελευταία

³ Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση για τον Τόπο Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) GR1110013 - Ανεξάρτητο Σύστημα Φυσικού Αερίου (ΑΣΦΑ) Αλεξανδρούπολης (εφεξής, Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση), κεφ. 1.1.

⁴ Υ.α. οικ.170830/20.1.2015 «Χορήγηση άδειας εγκατάστασης στην Gastrade Α.Ε. για την κατασκευή του Ανεξάρτητου Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΑΣΦΑ) Αλεξανδρούπολης» (Β' 164). Η παράταση έλαβε χώρα βάσει του άρθ. 48^Ε ν. 4442/2016.

⁵ Υ.α. ΥΠΕΝ/ΔΥΔΡ/5606/106/2020 (Β' 82).

⁶ Κ.υ.α. υπ' αριθμ. 50743/2017 (Β' 4432) «Αναθεώρηση εθνικού καταλόγου περιοχών του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000».

⁷ Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση για τον Τόπο Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) GR1110013 - Ανεξάρτητο Σύστημα Φυσικού Αερίου (ΑΣΦΑ) Αλεξανδρούπολης (εφεξής, Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση).

«επικαιροποιεί» την «Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση» του 2019, η οποία δεν φαίνεται να είναι διαθέσιμη, τουλάχιστον στο Ηλεκτρονικό Περιβαλλοντικό Μητρώο.⁸

5. Όπως προκύπτει ευκρινώς από τον φάκελο του έργου, το έργο εμπίπτει στο σύνολό του εντός της περιοχής GR1110013.⁹ Αυτό ισχύει τόσο για την πλωτή μονάδα (Floating Storage & Regasification Unit, FSRU), όσο και για τη μονάδα πολλαπλής εξαγωγής τέρματος αγωγού (Pipeline End Manifold, PLEM), τους εύκαμπτους αγωγούς και τον υποθαλάσσιο αγωγό, και μάλιστα για το συνολικό μήκος του (περίπου 24 km). Η διαπίστωση αυτή, καθώς και η επακόλουθη υπαγωγή του έργου στο άρθρο 6 παρ. 3 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, δεν αμφισβητείται από καμία συναρμόδια αρχή.

II. ΛΟΓΟΙ

A. ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ NATURA 2000 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΟΥ ΕΜΠΙΠΤΕΙ ΣΤΗΝ ΟΔΗΓΙΑ 96/82/ΕΚ

6. Σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, «στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 ... [α]παγορεύεται η εγκατάσταση ιδιαιτέρως οχλουσών και επικίνδυνων βιομηχανικών εγκαταστάσεων που εμπίπτουν στις διατάξεις της οδηγίας 96/82/ΕΚ (L 10)».¹⁰ Ωστόσο, με την **πρώτη προσβαλλόμενη πράξη** (ΑΕΠΟ 2023), αδειοδοτείται τέτοια εγκατάσταση εντός του δικτύου Natura 2000.

7. Η παραπάνω παράλειψη δεν μπορεί να δικαιολογηθεί με τον ισχυρισμό ότι η «εγκατάσταση» έλαβε χώρα με την ΑΕΠΟ 2013: πρώτον, διότι η σχετική νομοθετική ρύθμιση επιβάλλει υποχρέωση αποτελέσματος, με αδιάσπικτη και ανεπιφύλακτη διατύπωση. Δεύτερον, διότι η μελέτη περιβάλλοντος (2022, 2023) αποσιωπά πλήρως το θέμα, ενώ έπρεπε, όπως απαιτεί η νομοθεσία, να συμπεριλάβει «*προτάσεις για τροποποίηση όρων και περιορισμών εφόσον προκύπτουν από τυχόν τροποποιήσεις ή προσθήκες νομοθετικών ρυθμίσεων που αφορούν στο περιβάλλον κατά την περίοδο μεταξύ της έκδοσης της ΑΕΠΟ και της κατάθεσης του φακέλου ανανέωσης*».¹¹ φυσικά, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι η ένταξη της περιοχής εγκατάστασης στο δίκτυο Natura 2000 αποτελεί σοβαρότατη παρόμοια τροποποίηση ή προσθήκη. Τρίτον, διότι η επιλογή της θέσης της εγκατάστασης οριστικοποιήθηκε με την «απόφαση καθορισμού διαδρομής» (2021), πριν την έκδοση της οποίας έπρεπε να επιλυθούν σημαντικά προβλήματα συνύπαρξης με ασύμβατες χρήσεις, όπως πεδία βολής (βλ. ιδίως τα σημεία 36 έως 39 της «απόφασης καθορισμού διαδρομής»). Η διαπίστωση

⁸ Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση, κεφ. 1.

⁹ Μεταξύ άλλων, πρβλ. και Μελέτη Περιβάλλοντος, Εικόνα 4-2.

¹⁰ Άρθρο 9 παρ. 1 (α) ν. 3937/2011.

¹¹ Άρθρο 11 παρ. 5 γ) ν. 4011/2011.

αυτή μπορεί εύκολα να επιβεβαιωθεί από το γεγονός ότι οι συντεταγμένες του έργου κατά την ΑΕΠΟ 2013 δεν ταυτίζονται με τις συντεταγμένες της «απόφασης καθορισμού διαδρομής».¹² Επίσης, μπορεί να επιβεβαιωθεί από το γεγονός ότι η «απόφαση καθορισμού διαδρομής» καθορίζει και οριοθετεί πρόσθετους θαλάσσιους χώρους που είναι απαραίτητοι για την λειτουργία του έργου, όπως τον κύκλο ζώνης ασφαλείας. Τέταρτον, με τη **δεύτερη προσβαλλόμενη πράξη**, η αρχική άδεια εγκατάστασης¹³ «παρατάθηκε» το 2020, ενώ η ισχύς της τελούσε υπό τον συνεχή όρο και περιορισμό ότι *«λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία ... του περιβάλλοντος, από κάθε κίνδυνο ... ρύπανσης, που μπορεί να προκληθεί από την λειτουργία της εγκατάστασης»*:¹⁴ η απαγόρευση χωροθέτησης εγκαταστάσεων Seveso εντός του δικτύου Natura 2000 αποτελεί αναμφισβήτητο παρόμοιο όρο και περιορισμό, που έπρεπε να είχε ληφθεί (ή έστω αξιολογηθεί) πριν την παράταση. Πέμπτον, διότι, σε κάθε περίπτωση, η ΑΕΠΟ 2013 ισχύει με την προϋπόθεση ότι «δε θα έχει επέλθει εν τω μεταξύ μεταβολή των δεδομένων βάσει των οποίων εκδίδεται η παρούσα»: ο σχετικός όρος¹⁵ διατηρήθηκε σε ισχύ από την ΑΕΠΟ 2023, και η ένταξη του θαλάσσιου χώρου στο Δίκτυο Natura 2000 αποτελεί αναμφίβολα παρόμοια μεταβολή. Άλλωστε, αυτός ακριβώς είναι ο λόγος, για τον οποίο οι ΑΕΠΟ έχουν περιορισμένη χρονική ισχύ: για να καταστεί δυνατή η προσαρμογή σε νέα δεδομένα. Στην παρούσα περίπτωση, η προσαρμογή αυτή είναι σχετικά ευχερής, τόσο διότι δεν έχει αρχίσει η φάση κατασκευής, όσο και διότι η μονάδα Seveso είναι μία «πλωτή μονάδα»,¹⁶ «μετασκευή LNG carrier»¹⁷ (δηλαδή, πλοίου), και μπορεί να μετακινηθεί. Η δυνατότητα μετακίνησης της μονάδας (φυσικά, με άδεια των συναρμόδιων αρχών) αναγνωρίζεται ρητά και από τους όρους της ισχύουσας άδειας εγκατάστασης.¹⁸

B. ΠΑΡΑΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΔΕΙΑΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΓΝΟΩΝΤΑΣ ΤΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΑΡΧΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

8. Με τη **δεύτερη προσβαλλόμενη πράξη** (2020), η αδειοδοτούσα αρχή παρέτεινε «για χρονικό διάστημα πέντε (5) ετών, ήτοι έως τις 22-01-2025» την ισχύ της «οικ.170830/ 20-01-2015 (ΦΕΚ 164/Β'/22-01-2015) απόφασης του Υφυπουργού ΠΕΚΑ, με την οποία χορηγήθηκε στην εταιρεία GASTRADE A.E. άδεια εγκατάστασης διάρκειας τριών (3) ετών, η οποία εν συνεχεία επεκτάθηκε σε πενταετούς διάρκειας βάσει του άρθρου 48Ε του ν. 4442/2016, για την κατασκευή του Ανεξάρτητου Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΑΣΦΑ) Αλεξανδρούπολης». Κατά τις ισχύουσες κατά τον χρόνο χορήγησης της παράτασης διατάξεις, *«το αίτημα για την παράταση της άδειας εξετάζεται με βάση τα ίδια δεδομένα και τις συνθήκες που ίσχυαν κατά τη χορήγησή της, εφόσον συντρέχουν*

¹² Σχετικά, βλ. Μελέτη Περιβάλλοντος, κεφ. 1.3, και Πίνακες 1-2 και 1-3 (όπου σύγκριση της θέσης του έργου πριν και μετά την τροποποίηση-ανανέωση).

¹³ Υ.α. οικ.170830/20.1.2015 «Χορήγηση άδειας εγκατάστασης στην Gastrade A.E. για την κατασκευή του Ανεξάρτητου Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΑΣΦΑ) Αλεξανδρούπολης» (Β' 164).

¹⁴ Όρος 4 της Υ.α. οικ.170830/2015 «Χορήγηση άδειας εγκατάστασης στην Gastrade A.E. για την κατασκευή του Ανεξάρτητου Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΑΣΦΑ) Αλεξανδρούπολης» (Β' 164).

¹⁵ ΑΕΠΟ 2013, όρος Γ1.

¹⁶ ΑΕΠΟ 2023, όρος Α1.

¹⁷ Μελέτη Περιβάλλοντος, κεφ. 3.1.

¹⁸ Όρος 9 της Υ.α. οικ.170830/2015 «Χορήγηση άδειας εγκατάστασης στην Gastrade A.E. για την κατασκευή του Ανεξάρτητου Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΑΣΦΑ) Αλεξανδρούπολης» (Β' 164).

σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις: α. ... β. Να έχει γίνει έναρξη υλοποίησης της εγκατάστασης κατά τη διάρκεια ισχύος της άδειας. Σε κάθε άλλη περίπτωση, το αίτημα για παράταση της ισχύος ή τροποποίηση της άδειας εγκατάστασης εξετάζεται σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κατά το χρόνο υποβολής του».¹⁹ Ωστόσο, από κανένα σημείο του φακέλου δεν προκύπτει ότι είχε γίνει έναρξη υλοποίησης της εγκατάστασης κατά τη διάρκεια ισχύος της αρχικής άδειας, δηλαδή μέχρι την 20/1/2020. Κατά συνέπεια, η αδειοδοτούσα αρχή όφειλε να εξετάσει την άδεια σύμφωνα με τις διατάξεις που ίσχυαν κατά τον χρόνο υποβολής του σχετικού αιτήματος παράτασης από την GASTRADE A.E., δηλαδή την 27/11/2019 (σημείο 14 της δεύτερης προσβαλλόμενης πράξης). Επομένως, η αδειοδοτούσα αρχή παρανόμησε όταν αγνόησε την απαγόρευση μιας εγκατάστασης Seveso εντός του δικτύου Natura 2000, η επικείμενη αναθεώρηση του οποίου ήταν γνωστή στη διοίκηση ήδη από την 29/6/2016 (βλ. παρ. 2 της παρούσας προσφυγής), και είχε σε κάθε περίπτωση ολοκληρωθεί την 15/12/2017 (βλ. τα σχετικά επιχειρήματα στο κεφ. Α της παρούσας προσφυγής, παρ. 6-7).

Γ. ΜΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΠΟΥ ΥΠΑΓΕΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 6 ΠΑΡ. 3 ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ

9. Με την **πρώτη** (ΑΕΠΟ 2023) και **δεύτερη** προσβαλλόμενη πράξη, ολοκληρώθηκε η διαδικασία αδειοδότησης σχεδίου ή έργου που υπάγεται στο άρθρο 6 παρ. 3 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Κατά τη σχετική ανακοίνωση (ΕΕ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, «[η] οδηγία για τους οικοτόπους δεν περιέχει ρητή υποχρέωση εξασφάλισης της δημόσιας γνώμης κατά την έγκριση σχεδίων ή έργων για τα οποία απαιτείται δέουσα εκτίμηση. Σύμφωνα με τη διατύπωση του άρθρου 6 παράγραφος 3, κάτι τέτοιο πρέπει να επιδιώκεται μόνον εάν κρίνεται «ενδεχομένως» σκόπιμο.» Ωστόσο, το Δικαστήριο διευκρίνισε, βάσει των απαιτήσεων της σύμβασης του Aarhus, ότι το ενδιαφερόμενο κοινό, συμπεριλαμβανομένων αναγνωρισμένων περιβαλλοντικών ΜΚΟ, έχει το δικαίωμα συμμετοχής σε διαδικασία εκδόσεως αποφάσεως σχετικά με αίτηση αδειοδότησεως σχεδίου (C-243/15 σκέψη 49). Το δικαίωμα αυτό συνίσταται ειδικότερα στο «δικαίωμα πραγματικής συμμετοχής «κατά τη λήψη των περιβαλλοντικών αποφάσεων», δια της υποβολής, «εγγράφως ή, όπως ενδείκνυται, σε δημόσια ακρόαση ή έρευνα με τον αιτούντα, τυχόν σχόλια, πληροφορίες, αναλύσεις ή γνώμες τις οποίες θεωρεί συναφείς με την προτεινόμενη δραστηριότητα» (C-243/15, σκέψη 46)».²⁰ Κατά συνέπεια, οι αδειοδοτούσες αρχές της πρώτης και της δεύτερης προσβαλλόμενης πράξης δεν είχαν το δικαίωμα να τις εκδώσουν χωρίς προηγούμενη δημόσια διαβούλευση. Περαιτέρω, είναι αυτονόητο ότι η δημόσια διαβούλευση που προηγήθηκε της έκδοσης της ΑΕΠΟ 2013 δεν ικανοποιεί τις παραπάνω απαιτήσεις, διότι κατά τον χρόνο έκδοσής της δεν υπήρχε θέμα δέουσας εκτίμησης. Πιο συγκεκριμένα, θα ήταν αρκετό η εκδούσα αρχή της πρώτης προσβαλλόμενης πράξης να εφαρμόσει

¹⁹ 20 παρ. 6 ν. 3982/2011, όπως τροποποιήθηκε, από την 17/1/2018, με το 48Γ παρ. 3 ν. 4442/2016.

²⁰ Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Εκτίμηση σχεδίων και έργων σε σχέση με τόπους Natura 2000 Μεθοδολογική καθοδήγηση σχετικά με τις διατάξεις του άρθρου 6 παράγραφος 3 και 4 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους (2021/C 437/01), σελ. 43.

το άρθρο 6 παρ. 2 β) ββ) ν. 4014/2011, όπως ισχύει, έτσι ώστε το έργο να υποβληθεί σε δημόσια διαβούλευση, σύμφωνα με τους ειδικότερους ορισμούς της κείμενης νομοθεσίας. Σημειώνεται, τέλος, ότι κατά τον όρο Γ5 της ΑΕΠΟ 2013 (που διατηρήθηκε σε ισχύ από την ΑΕΠΟ 2023) «τυχόν θέματα που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή της παρούσας Απόφασης και δεν καλύπτονται από τους όρους της Απόφασης αυτής, επιλύονται βάσει της κείμενης νομοθεσίας (εθνική, ευρωπαϊκή και διεθνή)».

Δ. ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 9 (ΠΑΡ. 3 ΚΑΙ ΠΑΡ. 4) ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 347/2013 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

10. Από το 2013, το έργο είναι ενταγμένο στις διευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές, ως μέρος της Διασύνδεσης Ελλάδας-Βουλγαρίας (Interconnector Greece-Bulgaria, IGB).²¹ Κατά συνέπεια, στο έργο εφαρμόζεται ο Κανονισμός (ΕΕ) 347/2013 «σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις διευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές, την κατάργηση της απόφασης αριθ. 1364/2006/ΕΚ και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 713/2009, (ΕΚ) αριθ. 714/2009 και (ΕΚ) αριθ. 715/2009». Όπως προκύπτει από τον Κανονισμό αυτόν, «εντός ενδεικτικής περιόδου τριών μηνών από την έναρξη της διαδικασίας χορήγησης άδειας ο φορέας υλοποίησης του έργου καταρτίζει και υποβάλλει στην αρμόδια αρχή, ακολουθώντας τη διαδικασία που περιγράφεται στο εγχειρίδιο της παραγράφου 1²² και τις κατευθυντήριες γραμμές του παραρτήματος VI, ένα σχέδιο σχετικά με τη συμμετοχή των πολιτών...».²³ Περαιτέρω, «πριν από την υποβολή του τελικού και πλήρους φακέλου της αίτησης στην αρμόδια αρχή ... διενεργείται τουλάχιστον μία δημόσια διαβούλευση από τον φορέα υλοποίησης ή, όπου το επιτάσσει το εθνικό δίκαιο, από την αρμόδια αρχή. Η ανωτέρω διάταξη ισχύει με την επιφύλαξη οιασδήποτε δημόσιας διαβούλευσης διενεργείται μετά την υποβολή της αίτησης για τη συναίνεση ανάπτυξης σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 2 της οδηγίας 2011/92/ΕΕ. Μέσω της δημόσιας διαβούλευσης ενημερώνονται εγκαίρως οι ενδιαφερόμενοι κύκλοι συμφερόντων που αναφέρονται στο παράρτημα VI σημείο 3 στοιχείο α) σχετικά με το έργο και διευκολύνεται ο προσδιορισμός της καταλληλότερης τοποθεσίας ή διαδρομής και τα σχετικά ζητήματα που θα αφορά ο φάκελος της αίτησης».²⁴ Η παράλειψη της υποχρέωσης αυτής δεν είναι άμοιρη νομικών συνεπειών, καθώς «ο φορέας υλοποίησης το έργο συντάσσει έκθεση που περιλαμβάνει συνοπτικά τα αποτελέσματα των σχετικών με την συμμετοχή του κοινού δραστηριοτήτων πριν από την υποβολή του φακέλου της αίτησης, συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων που έλαβαν χώρα πριν αρχίσει η διαδικασία χορήγησης της άδειας. Η έκθεση αυτή υποβάλλεται από τον φορέα μαζί με τον φάκελο της αίτησης στην αρμόδια αρχή. Τα αποτελέσματα αυτά λαμβάνονται δεόντως υπόψη στην εμπεριστατωμένη απόφαση...».²⁵ Τέλος, ως «εμπεριστατωμένη απόφαση» νοείται «η απόφαση ή το

²¹ Πρβλ. το σημείο 6.8.1. του Παραρτήματος V (μέρος Β) του Κανονισμού (ΕΕ) αυτού, το οποίο περιλαμβάνει τα ενωσιακά έργα κοινού ενδιαφέροντος. Επίσης, βλ. το σχετικό ιστορικό στο έγγραφο της ΕΕ (Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού) «SA.55526 (2021/N) - LNG Terminal Alexandroupolis in Greece» [C(2021) 4482 final, 17.6. 2021], και σχετικό δελτίο τύπου [https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_18_6342].

²² «Εγχειρίδιο Διαδικασιών Αδειοδότησης για Έργα Κοινού Ενδιαφέροντος» (Υπουργείο Οικονομίας Ανάπτυξης και Τουρισμού, Ιούλιος 2016).

²³ 9 παρ. 3 Κανονισμού (ΕΕ) 347/2013

²⁴ 9 παρ. 4 Κανονισμού (ΕΕ) 347/2013

²⁵ Οπ.π.

σύνολο αποφάσεων που λαμβάνει αρμόδια αρχή ή αρχές κράτους μέλους, στις οποίες δεν περιλαμβάνονται τα δικαστήρια, που καθορίζει τη χορήγηση ή μη έγκρισης σε φορέα υλοποίησης έργου για την υλοποίηση της προς εκτέλεση ενεργειακής υποδομής που σχετίζεται με ένα έργο, με την επιφύλαξη οιασδήποτε απόφασης λαμβάνεται στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας προσφυγής».²⁶ Με την **πρώτη προσβαλλόμενη πράξη**, αντιθέτως, η αρμόδια αρχή έλαβε μία παρόμοια «εμπεριστατωμένη απόφαση», που εγκρίνει την υλοποίηση του έργου. Η απόφαση αυτή ήταν εσφαλμένη, διότι δεν προκύπτει ότι ο φορέας του έργου υπέβαλε παρόμοιο σχέδιο, ή διενέργησε παρόμοια διαβούλευση, ή ελήφθησαν δεόντως υπόψη τα όποια σχόλια του κοινού κατά την διαβούλευση αυτή.

E. ΜΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΘΕΣΠΙΣΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΟΥ ΕΜΠΙΠΤΕΙ ΣΤΗΝ ΟΔΗΓΙΑ SEVESO III

11. Όπως προαναφέρθηκε, από την 1/6/2015, ισχύει η οδηγία Seveso III. Από την ημερομηνία αυτή, οι «αρμόδιες αρχές και υπηρεσίες σχεδιασμού που έχουν εξουσία λήψης αποφάσεων σε αυτόν τον τομέα» είναι υποχρεωμένες να «θεσπίζουν κατάλληλες διαδικασίες διαβούλευσης» για να «διευκολύνουν» την εφαρμογή των πολιτικών που αφορούν τη «χωροθέτηση νέων μονάδων».²⁷ Ειδικότερα, η υποχρέωση αφορά τον «σχεδιασμό νέων μονάδων».²⁸ Αναμφίβολα, **όλες οι προσβαλλόμενες πράξεις** αφορούν τον εξελισσόμενο σχεδιασμό μιας νέας μονάδας, και διευκολύνουν την εφαρμογή πολιτικής που αφορά τη χωροθέτησή της. Άρα, κατ' ελάχιστον, η διοίκηση όφειλε να εφαρμόσει και στην περίπτωση αυτή τον όρο Γ5 της ΑΕΠΟ 2013 (που διατηρήθηκε σε ισχύ από την ΑΕΠΟ 2023), σύμφωνα με τον οποίο «τυχόν θέματα που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή της παρούσας απόφασης και δεν καλύπτονται από τους όρους της Απόφασης αυτής, επιλύονται βάσει της κείμενης νομοθεσίας (εθνική, ευρωπαϊκή και διεθνή)». Εντούτοις, καμία από τις συμπεροσβαλλόμενες πράξεις δεν έχει ληφθεί κατάπιν διαδικασίας διαβούλευσης. Ειδικότερα, οι αρμόδιες αρχές όφειλαν να εφαρμόσουν το άρθρο 6 παρ. 2 β) ββ) ν. 4014/2011, έτσι ώστε τουλάχιστον η **πρώτη** προσβαλλόμενη πράξη να υποβληθεί σε προηγούμενη δημόσια διαβούλευση. Παρόμοια υποχρέωση προκύπτει και από το εθνικό δίκαιο, με το οποίο έχει ενσωματωθεί και ισχύει η οδηγία Seveso III.²⁹

²⁶ 2 παρ. 2 Κανονισμού (ΕΕ) 347/2013

²⁷ 13 παρ. 3 εδ. α' σε συνδυασμό με το άρθρ. 13 παρ. 1 σημείο (α) Οδηγίας 2012/18/ΕΕ «για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες και για την τροποποίηση και στη συνέχεια την κατάργηση της οδηγίας 96/82/ΕΚ του Συμβουλίου».

²⁸ 15 παρ. 1 σημείο (α) Οδηγίας 2012/18/ΕΕ «για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες και για την τροποποίηση και στη συνέχεια την κατάργηση της οδηγίας 96/82/ΕΚ του Συμβουλίου».

²⁹ 12 παρ. 4, 14 παρ. 1 σημείο (α), 14 παρ. 1.1 κ.υ.α. 172058/2016 «Καθορισμός κανόνων, μέτρων και όρων για την αντιμετώπιση κινδύνων από ατυχήματα μεγάλης έκτασης σε εγκαταστάσεις ή μονάδες, λόγω της ύπαρξης επικίνδυνων ουσιών, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2012/18/ΕΕ «για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες και για την τροποποίηση και στη συνέχεια την κατάργηση της οδηγίας 96/82/ΕΚ του Συμβουλίου» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4ης Ιουλίου 2012. Αντικατάσταση της υπ αριθμ. 12044/613/2007 (B 376), όπως διορθώθηκε (B 2259/2007)» (B' 354).

ΣΤ. ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΙΚΗΣ ΑΕΠΟ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΛΗΦΘΟΥΝ ΥΠΟΨΗ ΤΑ ΝΕΑ Ή ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΒΕΛΤΙΣΤΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ (ΒΔΤ)

12. Κατά την ΑΕΠΟ 2013, «πρόκειται για νέα μονάδα που εμπίπτει στην οδηγία 2010/75/ΕΕ για τις δραστηριότητες: - καύση καυσίμων σε εγκαταστάσεις με συνολική ονομαστική θερμική ισχύ 50 MW ή μεγαλύτερη (α/α:1.1 του Παραρτήματος Ι της εν λόγω οδηγίας)....» (σημείο 44 του προοιμίου). Μετά την έκδοση της ΑΕΠΟ 2013, δημοσιεύθηκε η εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2017/1442 «για τον καθορισμό των συμπερασμάτων για τις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές (ΒΔΤ) βάσει της οδηγίας 2010/75/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά μεγάλες μονάδες καύσης»: κατά συνέπεια, δυνάμει της παραπάνω οδηγίας, οι όροι της ΑΕΠΟ έπρεπε να είχαν επανεξεταστεί για να ληφθούν υπόψη όλα τα νέα ή επικαιροποιημένα συμπεράσματα ΒΔΤ. Παρόλα αυτά, κατά την έκδοση της πρώτης προσβαλλόμενης πράξης (ΑΕΠΟ 2023), μία σειρά από συμπεράσματα ΒΔΤ δεν ελήφθησαν υπόψη, ή δεν ελήφθησαν υπόψη προσηκόντως. Ένας μη εξαντλητικός κατάλογος, με ορισμένες ΒΔΤ που έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη συγκεκριμένη μονάδα φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί [όλες οι αναφορές είναι στην εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2017/1442].

Αναφορά	Βέλτιστη διαθέσιμη τεχνική	ΑΕΠΟ 2013/2023
ΒΔΤ 4	Παρακολούθηση εκπομπών CH ₄	-
ΒΔΤ 54 (Πίνακας 26)	Επίπεδα εκπομπών που συνδέονται με τις ΒΔΤ (ΒΑΤ-ΑΕΛ) για τις εκπομπές NO _x στην ατμόσφαιρα από την καύση αέριων καυσίμων σε αεριοστρόβιλος ανοικτού κύκλου σε υπεράκτιες πλατφόρμες (νέος αεριοστρόβιλος, 15-50 mg/Nm ³)	100 mg/Nm ³
ΒΔΤ 54	Μέσο επίπεδο εκπομπών CO για την περίοδο δειγματοληψίας (νέος αεριοστρόβιλος, <75 mg/Nm ³)	100 mg/Nm ³
ΒΔΤ 53	Τεχνικές πρόληψης ή μείωσης NO _x στην ατμόσφαιρα από την καύση αέριων καυσίμων σε υπεράκτιες πλατφόρμες	Δεν ορίζονται ειδικά (πρβλ. όρο Β4.3.5)
ΒΔΤ 52	Τεχνικές βελτίωσης των γενικών περιβαλλοντικών επιδόσεων της καύσης αερίων σε υπεράκτιες πλατφόρμες	Δεν ορίζονται

Ζ. ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΕΡΓΟΥ ΠΟΥ ΑΥΞΑΝΕΙ ΤΙΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ ΑΕΡΙΩΝ ΤΟΥ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ ΩΣ ΜΗ ΟΥΣΙΩΔΩΝ

13. Με την **πρώτη** προσβαλλόμενη πράξη, η διοίκηση τροποποίησε ήδη αδειοδοτημένο έργο. Αποτέλεσμα της τροποποίησης είναι η αύξηση των εκπομπών CO₂. Η αύξηση αυτή καταγράφεται στη Μελέτη Περιβάλλοντος, από την οποία έχουν αντληθεί τα στοιχεία του Πίνακα που ακολουθεί.³⁰ Ενδεικτικά, αν το έργο λειτουργήσει για 50 χρόνια (δηλαδή, για τη διάρκεια της άδειας ΑΣΦΑ) με το σενάριο της μεγαλύτερης μέσης παραγωγής (4^η σειρά του Πίνακα), θα προσθέσει πάνω 3.7 εκατομμύρια τόνους CO₂ στην ατμόσφαιρα.

³⁰ Μελέτη Περιβάλλοντος, Πίνακας 3-3.

	ΑΕΠΟ 2013	ΑΕΠΟ 2023
<i>Περίπτωση μέσης παραγωγής: 350.000 Nm³/hr και 2,6 δισεκ. Nm³ ετησίως</i>		
CO ₂ αεριοποίησης ΥΦΑ	12 kg/hr	13.568 kg/hr (μόνο από τη λειτουργία του λέβητα αεριοποίησης)
CO ₂ ηλεκτροπαραγωγής	23.6 χιλιάδες τόνοι	32 χιλιάδες τόνοι
<i>Περίπτωση μέσης παραγωγής: 700.000 Nm³/hr και 6,1 δισεκ. Nm³ ετησίως</i>		
CO ₂ αεριοποίησης ΥΦΑ	12 kg/hr	13.568 kg/hr (μόνο από τη λειτουργία του λέβητα αεριοποίησης)
CO ₂ ηλεκτροπαραγωγής	44 χιλιάδες τόνοι	74 χιλιάδες τόνοι

14. Ωστόσο, με την υιοθέτηση της τροποποίησης αυτής, η διοίκηση έσφαλε πολλαπλά. Πρώτον, κατά παράβαση της ισχύουσας νομοθεσίας, θεώρησε την τροποποίηση ως «μη ουσιώδη»: υπενθυμίζεται ότι «μη ουσιώδεις θεωρούνται (i) τροποποιήσεις που έχουν θετικό αντίκτυπο και μειώνουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, όπως ενδεικτικά: η αλλαγή σε καύσιμο με λιγότερες εκπομπές αέριων ρύπων ή διοξειδίου του άνθρακα, η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης...».³¹ Φυσικά, τροποποιήσεις που αυξάνουν τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, δηλαδή το κλιματικό αντίκτυπο του έργου, δεν εντάσσονται εδώ, και καταρχήν, θα πρέπει να θεωρηθούν «ουσιώδεις», ιδίως υπό το πρίσμα της Συμφωνίας των Παρισίων³² και του Ευρωπαϊκού Κλιματικού Νόμου.³³ Δεύτερον, με τον τρόπο αυτόν, η διοίκηση παραβίασε την υποχρέωση που απορρέει τόσο από το εθνικό, όσο και από το ενωσιακό δίκαιο, για εκπόνηση ΜΠΕ η οποία θα περιλαμβάνει «*περιγραφή των πιθανών σημαντικών επιπτώσεων που το έργο ενδέχεται να προκαλέσει στο περιβάλλον μεταξύ άλλων, από:... στ1) τις επιπτώσεις του έργου στο κλίμα, όπως η φύση και το μέγεθος των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Ειδικότερα οι ΜΠΕ περιλαμβάνουν ποσοτική εκτίμηση των άμεσων και έμμεσων εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου που προέρχονται από την κατασκευή και λειτουργία σε σχέση με την υφιστάμενη κατάσταση και μετά το πέρας λειτουργίας του έργου ή της δραστηριότητας, καθώς και ποσοτική εκτίμηση της συμμετοχής στους στόχους που έχουν τεθεί σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ)....*». Παρόμοια περιγραφή δεν υπάρχει στον φάκελο του έργου. Αντιθέτως, ξενίζει ιδιαίτερα το γεγονός ότι ο φορέας του έργου εκπόνησε έκθεση για την «προσαρμογή» του έργου στην κλιματική αλλαγή (και μάλιστα αγγλιστί),³⁴ αλλά η διοίκηση δεν απαίτησε μία εκτίμηση των επιπτώσεων του έργου στο ίδιο το κλίμα (και τις υποχρεώσεις της χώρας για μείωση των εκπομπών), λαμβάνοντας υπόψη το σχετικό διεθνές, ενωσιακό και εθνικό νομικό πλαίσιο. Οι παραπάνω αβλεψίες επιδεινώνονται ακόμα περισσότερο και από το γεγονός ότι, αγνοώντας τις

³¹ 6 παρ. 2 β) αα) ν. 4014/2011, όπως ισχύει, μετά την τροποποίησή του από τα άρθρα 4 παρ. 1 ν. 4685/2020 και 4 ν. 4964/2022.

³² Κύρωση με τον ν. 4426/2016 (Α' 187).

³³ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1119 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Ιουνίου 2021 για τη θέσπιση πλαισίου με στόχο την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 401/2009 και (ΕΕ) 2018/1999 («ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα»), και ιδίως τα άρθρα 1-2, 4, 6-7.

³⁴ ENVECO. (2.2021). GASTRADE. Alexandroupolis Independent Natural Gas System (INGS). Report on Climate Adaptation.

σχετικές εξελίξεις,³⁵ η Μελέτη Περιβάλλοντος αγνοεί παντελώς τις διαφυγούσες εκπομπές μεθανίου (CH₄), - ενός ιδιαίτερα επιβλαβούς αερίου του θερμοκηπίου, που συνδέονται με παρόμοια έργα⁻³⁶, τη συνολικότερη ανάγκη αντιστάθμισης των εκπομπών αυτών.

Η. ΕΛΛΕΙΨΗ ΠΡΟΣΗΚΟΥΣΑΣ ΔΕΟΥΣΑΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ

15. Η πρώτη προσβαλλόμενη πράξη υιοθετήθηκε κατόπιν εκπόνησης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης για 3 προτεινόμενους Τόπους Κοινοτικής Σημασίας: GR1110013, GR 1110006 και GR1110007. Οι ισχυρισμοί που ακολουθούν θα περιοριστούν, για λόγους συντομίας, στον πρώτο από αυτούς (GR1110013, «Θαλάσσια περιοχή Θράκης»). Επίσης, για την τεκμηρίωση των παρατηρήσεων που ακολουθούν, θα χρησιμοποιηθεί κυρίως η ανακοίνωση (ΕΕ) «Εκτίμηση σχεδίων και έργων σε σχέση με τόπους Natura 2000 - Μεθοδολογική καθοδήγηση σχετικά με τις διατάξεις του άρθρου 6 παράγραφος 3 και 4 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους»,³⁷ (εφεξής, «Ανακοίνωση για τη δέουσα εκτίμηση»). Σκοπός της ανακοίνωσης είναι η συνδρομή των αρμόδιων αρχών και οργανισμών, και όφειλαν, με την έννοια αυτή, να είχαν ληφθεί υπόψη. Για όλους τους λόγους που απαριθμούνται στη συνέχεια (Η1-Η4), η διοίκηση όφειλε να απορρίψει την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση στη μορφή που έχει αναρτηθεί, και να ζητήσει τη συμπλήρωσή της.

Η1. ΜΗ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΥΠΟΨΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ

16. Κατά τη σχετική Ανακοίνωση (ΕΕ) για τη δέουσα εκτίμηση, «πρέπει να επισημανθούν, λαμβανομένων υπόψη των πλέον προωθημένων επιστημονικών γνώσεων επί του θέματος, όλες εκείνες οι πτυχές του σχεδίου ή έργου που θα μπορούσαν, αυτές καθεαυτές ή σε συνδυασμό με άλλα σχέδια, να επηρεάσουν τους στόχους διατήρησης του τόπου...»³⁸. Όπως προκύπτει από το Τυποποιημένο Δελτίο Δεδομένων (Standard Data Form, SDF, εφεξής ΤΕΔ) του τόπου, ο πΤΚΣ GR1110013 έχει οριστεί για τα ακόλουθα είδη: *Alosa fallax* (κωδικός 1103), *Caretta caretta* (κωδικός 1224), *Chelonia mydas* (κωδικός 1227), *Phocoena phocoena* (κωδικός 1351), και *Tursiops truncatus* (κωδικός 1349).³⁹ Από αυτά, και για αδιευκρίνιστους λόγους, μόνο δυο (*Caretta caretta*, *Chelonia mydas*) αναφέρονται στην πρόσφατη υπουργική απόφαση οικ. ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/24776/985/2023 «Καθορισμός στόχων διατήρησης φυσικών τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι και ειδών του Παραρτήματος ΙΙ της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και Τόπους Κοινοτικής

³⁵ Η παρακολούθηση και καταγραφή, και μάλιστα υποχρεωτικά, των εκπομπών μεθανίου από τον τομέα υδρογονανθράκων (Oil and Gas Sector) αποτελεί βασικό στοιχείο της στρατηγικής της ΕΕ για τη μείωση των εκπομπών μεθανίου [COM(2020) 663 final], και του προτεινόμενου Κανονισμού (ΕΕ) σχετικά με την μείωση των εκπομπών μεθανίου στον τομέα της ενέργειας και την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/942.

³⁶ UNECE. (2019). Best Practice Guidance for Effective Methane Management in the Oil and Gas Sector -Monitoring, Reporting and Verification (MRV) and Mitigation (ECE Energy series 65).

³⁷ 2021/C 437/01.

³⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής. Εκτίμηση σχεδίων και έργων σε σχέση με τόπους Natura 2000. Μεθοδολογική καθοδήγηση σχετικά με τις διατάξεις του άρθρου 6 παράγραφος 3 και 4 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους (2021/C 437/01), παρ. 3.1.2.

³⁹ Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=GR1110013>

Σημασίας του εθνικού οικολογικού δικτύου NATURA 2000».⁴⁰ Ακόμα και για τα δυο αυτά είδη, η υπουργική απόφαση χαρακτηρίζει τις τιμές-στόχους και τους εξειδικευμένους στόχους (τόσο για τον πληθυσμό όσο και για τα ενδιαίτηματα) με την ένδειξη «ανεπαρκή δεδομένα». Συνεπώς, αυτή τη στιγμή, διαπιστώνεται επίσημα ότι δεν υπάρχει **κανένας στόχος διατήρησης για την GR1110013**. Περαιτέρω, η Ανακοίνωση (ΕΕ) για τη δέουσα εκτίμηση επισημαίνει ότι *«η ανάλυση των επιπτώσεων λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησης για τον συγκεκριμένο τόπο θα πρέπει να πραγματοποιείται βάσει των ειδικών στοιχείων ή των παραμέτρων που καθορίζουν την κατάσταση διατήρησης των προστατευόμενων χαρακτηριστικών...»*.⁴¹ Η ίδια όμως η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση επιβεβαιώνει, και **μάλιστα για όλα τα είδη χαρακτηρισμού**, ότι η κατάσταση διατήρησής τους είναι «άγνωστη»,⁴² άρα η ανάλυση αυτή είναι αδύνατη. Φυσικά, αυτό το κενό γνώσεων δεν καλύπτεται από τις εργασίες πεδίου που ανελήφθησαν στο πλαίσιο της Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, ούτε η τελευταία ισχυρίζεται το αντίθετο. Επομένως, και ανεξάρτητα από τις νομικές συνέπειες των ελλείψεων αυτών (ιδίως λαμβάνοντας υπόψη ότι δεν έχει ακόμα συμπληρωθεί το χρονικό περιθώριο της εξαετίας από την ημερομηνία καταγραφής του Τόπου), αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει **η παραμικρή επιστημονική βάση για οποιοδήποτε συμπέρασμα** αφορά τον προσδιορισμό και την αξιολόγηση των επιπτώσεων στα είδη, και κατ' επέκταση στην ακεραιότητα του τόπου. Άλλωστε, η έλλειψη δέουσας εκτίμησης «λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησης του τόπου» ομολογείται ρητά και από τον όρο B4.7.9 της πρώτης προσβαλλόμενης πράξης (ΑΕΠΟ 2023), σύμφωνα με τον οποίο: *«με βάση τα αποτελέσματα που θα προκύψουν, θα υποβληθεί Τεχνική Περιβαλλοντική Μελέτη (ΤΕΠΕΜ) με προτάσεις για τη συνέχιση των καταγραφών, με βελτιωμένα πρωτόκολλα, στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής παρακολούθησης του έργου, έτσι ώστε να εκτιμηθεί η κατανομή και ο πληθυσμός κάθε είδους ενδιαφέροντος και να συσχετιστεί με τους στόχους διατήρησης για την περιοχή παρακολούθησης του έργου...»* Κατά συνέπεια η διοίκηση, όχι μόνο δεν είναι σε θέση να θέσει στόχους διατήρησης για την περιοχή ή να συσχετίσει το έργο με αυτούς, αλλά παραπέμπει την ολοκλήρωση της δέουσας εκτίμησης (που πρέπει να προηγηθεί της αδειοδότησης) σε μελλοντική ΤΕΠΕΜ (που θα ολοκληρωθεί σε άδηλο χρόνο). Αντιθέτως, η διοίκηση όφειλε, κατ' ελάχιστον, **πριν** αδειοδοτήσει το έργο, να απαιτήσει τη συμπλήρωση των κενών γνώσης, να θέσει προσωρινούς ή οριστικούς (αλλά σε κάθε περίπτωση δεσμευτικούς και αποτελεσματικούς) στόχους διατήρησης, και να τους διασφαλίσει ολοκληρώνοντας τη δέουσα εκτίμηση με ένα επιστημονικό πρόγραμμα βάσει των πλέον προωθημένων επιστημονικών γνώσεων.

⁴⁰ Β' 1807.

⁴¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής. Εκτίμηση σχεδίων και έργων σε σχέση με τόπους Natura 2000. Μεθοδολογική καθοδήγηση σχετικά με τις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 3 και 4 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους (2021/С 437/01), παρ. 3.2.2., σελ. 27.

⁴² Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση 3.4.2, Πίνακας 3-8. Πρβλ. και ΣΔ (Στόχο Διατήρησης) 3 στον Πίνακα 3-6, όπου η παρατήρηση «με βάση τα πληθυσμιακά δεδομένα που θα συλλεχθούν σε συνδυασμό με την εκτίμηση της κατάστασης διατήρησης του είδους εντός του ΤΚΣ, θα είναι δυνατός ο προσδιορισμός ποσοτικού πληθυσμιακού Στόχου Διατήρησης για το είδος στην περιοχή».

H2. ΜΗ ΛΗΨΗ ΥΠΟΨΗ ΠΡΟΦΑΝΟΥΣ ΒΛΑΒΗΣ ΣΤΗΝ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ

17. Κατά την ανακοίνωση (ΕΕ) για τη δέουσα εκτίμηση, «ελλείπει στόχων διατήρησης, η δέουσα εκτίμηση θα πρέπει να λαμβάνει ως ελάχιστη παραδοχή ότι ο στόχος έγκειται στη διασφάλιση της μη υποβάθμισης τύπων οικοτόπων ή των οικοτόπων ειδών με σημαντική παρουσία στον τόπο σε επίπεδο κατώτερο του υφιστάμενου (κατά τον χρόνο της εκτίμησης) και της μη διατάραξης των ειδών, σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 2...».⁴³ Κατά σύμπτωση, η ίδια Ανακοίνωση (ΕΕ) χρησιμοποιεί τη φώκαινα ως παράδειγμα στόχων διατήρησης. Η διατύπωση έχει ως εξής:⁴⁴

«— **διατηρείται ο υφιστάμενος πληθυσμός του είδους στον τόπο (xx άτομα).**

— η μέγιστη ένταση υποθαλάσσιου θορύβου περιορίζεται στα xx dB.

— διατηρείται το εύρος του είδους εντός του τόπου με τη διασφάλιση ότι δεν υπάρχουν τεχνητοί φραγμοί που θα μπορούσαν να περιορίσουν τη χρήση του τόπου.

— διατηρείται η διαθεσιμότητα και η πυκνότητα θηραμάτων εντός του τόπου (π.χ. μεταξύ των οποίων αμμόχελο, νταούκι Ατλαντικού, ρέγγα και παπαλίνα).

— αποτρέπεται η παρεμπόδιση αλίευση φωκαινών σε αλιευτικά εργαλεία στον τόπο...»

18. Τόσο η **πρώτη** προσβαλλόμενη πράξη (ΑΕΠΟ 2023), όσο και η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση, αγνοούν παντελώς και ρητά τα παραπάνω. Όπως σημειώθηκε πιο πάνω, η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση αδυνατεί να υπολογίσει τον πληθυσμό της φώκαινας, άρα είναι αδύνατος ο καθορισμός ενός πληθυσμιακού (αριθμητικού) στόχου. Περαιτέρω, η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση σημειώνει εναργώς ότι «απώλεια ατόμων μπορεί να προκύψει από την πρόσκρουση με σκάφη που επιχειρούν στην περιοχή, αλλά και έμμεσα λόγω της επίδρασης του υποθαλάσσιου θορύβου».⁴⁵ Συνεπώς, δεν μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι διατηρείται ο πληθυσμός του είδους. Περαιτέρω, η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση όχι μόνο δεν αναγνωρίζει την ανάγκη διατήρησης του εύρους του είδους εντός του τόπου, αλλά θέτει ως «προσωρινό στόχο» τη **συρρίκνωση** του εύρους αυτού: πιο συγκεκριμένα, αναγνωρίζει ως επίπτωση στα είδη *Phocoena phocoena* και *Tursiops truncatus* την «προσωρινή εκτόπιση από το 10% του κατάλληλου ενδαιτήματος (7.576 ha) ανά περίοδο (Απρίλιος-Σεπτέμβριος ή Οκτώβριος-Μάρτιος) ή το 20% του κατάλληλου ενδαιτήματος (15.151 ha) ημερησίως».⁴⁶ Ωστόσο, η «εκμηδένιση» του 20% του κατάλληλου ενδαιτήματος «ημερησίως» αποτελεί **εμφανέστατη βλάβη της ακεραιότητας του τόπου**, η οποία έπρεπε να επισημανθεί από την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (ή τη διοίκηση), και είτε να μετριαστεί, είτε να αντισταθμιστεί [με εφαρμογή του άρθρου 6 παρ. 4 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ]. Τέλος, δεν υπάρχει περιορισμός στο όριο υποθαλάσσιου θορύβου στην ΑΕΠΟ 2023 (πρώτη προσβαλλόμενη πράξη) (αν και η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση εκτιμά τα επίπεδά του, βλ. παρ. 4.2.7, 4.3.9, κ.α.). Φυσικά, δεν αποτελεί

⁴³ 3.2.2.

⁴⁴ Πλαίσιο 9.

⁴⁵ Πίνακας 5-21.

⁴⁶ Πίνακας 5-21, σελ. 122.

παρόμοιο περιορισμό ο όρος Β4.2.52 [σημείο (β)] της πρώτης προσβαλλόμενης πράξης («εκπόνηση και εφαρμογή σχεδίου παρακολούθησης υποθαλάσσιου θορύβου, πριν και κατά της φάσης κατασκευής και κατά τη φάση λειτουργίας»)), πόσο μάλλον από τη στιγμή που δεν ορίζεται ότι το σχέδιο αυτό θα οδηγήσει σε θέσπιση οποιωνδήποτε περιορισμών.

19. Με την αφορμή αυτή, θα πρέπει να επισημανθεί, ειδικά για τη φώκαινα, μία ακόμα πτυχή του θέματος. Πρώτον, η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση αναφέρει, αλλά δεν αξιοποιεί το «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Φώκαινα και το Ρινοδέλφιο» (το οποίο έλαβε θετική γνωμοδότηση από την Επιτροπή Φύση 2000, αλλά η έγκρισή του καθυστερεί αδικαιολόγητα).⁴⁷ Δυστυχώς, αυτό φαίνεται να συμβαίνει διότι το προτεινόμενο «Εθνικό Σχέδιο Δράσης» προκρίνει, ως ειδικότερους στόχους, την «διατήρηση ή/και αύξηση της γεωγραφικής εξάπλωσης των δύο ειδών, την «περαιτέρω αύξηση του πληθυσμού τουλάχιστον στο επίπεδο της επιθυμητής τιμής αναφοράς: τουλάχιστον 100 άτομα για τη φώκαινα...» και τη «διατήρηση της έκτασης και της καταλληλότητας των ενδιαιτημάτων...». Κατά συνέπεια, οι προσωρινοί στόχοι της Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης **έρχονται σε ευθεία αντίθεση** με το προτεινόμενο Εθνικό Σχέδιο Δράσης, και την επιστημονική βάση στην οποία βασίζεται, και δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εκφράζουν τις πλέον προωθημένες επιστημονικές απόψεις για το θέμα.

Η3. ΜΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟΥ ΣΩΡΕΥΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΜΕ ΆΛΛΑ ΣΧΕΔΙΑ Η ΈΡΓΑ

20. Όπως σημειώνεται στην Ανακοίνωση (ΕΕ) για τη δέουσα εκτίμηση, «κατά τον έλεγχο, θα πρέπει να γίνεται εκτίμηση της πιθανότητας δυνητικά σημαντικών επιπτώσεων του σχεδίου ή του έργου καθεαυτού ή από κοινού με άλλα σχέδια ή έργα. Η εκτίμηση αυτών των σωρευτικών επιπτώσεων είναι συχνά λιγότερο αναλυτική στο στάδιο του ελέγχου συγκριτικά με τη δέουσα εκτίμηση. Όμως, εξακολουθεί να υπάρχει ανάγκη προσδιορισμού όλων των άλλων σχεδίων ή έργων που θα μπορούσαν να προκαλέσουν σωρευτικές επιπτώσεις σε συνδυασμό με το υπό εξέταση σχέδιο ή έργο».⁴⁸ Σε αντίθεση με την απαίτηση αυτή, ο προσδιορισμός των άλλων σχεδίων ή έργων που θα μπορούσαν να προκαλέσουν σωρευτικές επιπτώσεις με το εξεταζόμενο είναι εμφανέστατα ελλιπής. Πρώτα από όλα, υπάρχουν 2 τουλάχιστον σχέδια ή έργα, η ύπαρξη των οποίων προκύπτει από το φάκελο, και τα οποία δεν αναφέρονται **καθόλου** στην Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση: πρόκειται για το πεδίο βολής Πετρωτά Ξάνθης, και το αγκυροβόλιο λιμανιού Αλεξανδρούπολης.⁴⁹ Σε αυτά, θα πρέπει να προστεθεί και το έργο «ΑΣΦΑ Θράκης» που έλαβε άδεια ΑΣΦΑ ήδη από

⁴⁷ Επιτροπή Φύση 2000. Γνωμοδότηση επί του Σχεδίου ΥΑ για έγκριση του «Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα είδη φώκαινα (*Phocoena phocoena*) και ρινοδέλφιο (*Tursiops truncatus*)». Διαβιβαστικό έγγραφο: ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/91864/2848 της 04/10/2021 της Δ/ντριας Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος και Βιοποικιλότητας, ΥΠΕΝ. Ημερομηνία: Αθήνα, 26 Οκτωβρίου 2021.

⁴⁸ 3.1.2

⁴⁹ Βλ. ιδίως Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση, Εικόνα 4-7. Σωρευτικά και συνεργιστικά, δεν είναι υπερβολή να ειπωθεί ότι τα έργα αυτά καλύπτουν ένα συντριπτικό ποσοστό του χώρου γύρω από το έργο, κάτι που είναι εμφανές στην Εικόνα 4-7.

28.4.2022 – περισσότερο από ένα χρόνο πριν από την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση.⁵⁰ Η τελευταία παράλειψη είναι ιδιαίτερα επιβαρυντική για την εγκυρότητα και την αξιοπιστία της Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, και εν γένει της διαδικασίας: πρόκειται όχι μόνο για παρόμοιο έργο (που θα έχει προφανείς σωρευτικές επιπτώσεις με το όμοιο ΑΣΦΑ Αλεξανδρούπολης), αλλά και για έργο από **τον ίδιο ακριβώς φορέα**, ο οποίος φυσικά γνώριζε εγκαίρως την επικείμενη κατασκευή του στην ίδια θαλάσσια περιοχή.

21. Οι παραπάνω ελλείψεις δεν είναι οι μόνες. Η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση αδυνατεί να ορίσει και να συνεκτιμήσει τα έργα και τις δραστηριότητες που θα έχουν σωρευτικές επιπτώσεις στην ακεραιότητα από κοινού με το ΑΣΦΑ Αλεξανδρούπολης. Αφενός, αναφέρεται ότι «η σωρευτική επίπτωση σχετίζεται με την αλιεία και τη ναυσιπλοΐα στην περιοχή και εκτιμάται ως μικρή για τα είδη κητωδών».⁵¹ Αφετέρου, λίγες γραμμές πιο πάνω, η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση δέχεται ότι: «η σωρευτική επίπτωση απώλειας ενδιαίτηματος από άλλα έργα που λαμβάνουν χώρα ή σχεδιάζονται στην περιοχή σχετίζεται κυρίως με (α) την κατασκευή υπεράκτιων ΑΣΠΗΕ και (β) την αλιεία. ...».⁵² Στην δεύτερη αναφορά, παραλείπεται η ναυτιλία, και προστίθενται οι υπεράκτιοι ΑΣΠΗΕ. Σε άλλο σημείο, αφαιρείται η αλιεία, αλλά προστίθεται ο αγωγός Μπουργκάς- Αλεξανδρούπολης.⁵³ Είναι προφανές ότι η εκτίμηση των σωρευτικών επιπτώσεων είναι αδύνατη, αν δεν συνεκτιμηθούν όλα τα έργα και οι δραστηριότητες που τις προκαλούν. Η προχειρότητα της Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης αναδεικνύεται και από το γεγονός ότι επισημαίνει τη σημαντική παρουσία του μύχου (*Puffinus yelkouan*) στην περιοχή (σημαντική παρατήρηση, αν και το είδος δεν ανήκει στους στόχους προστασίας), αλλά δεν αξιολογεί τις σωρευτικές επιπτώσεις των παραπάνω έργων σε αυτό.⁵⁴

22. Η παραπάνω δεν είναι η μόνη αντίφαση. Αντιφάσεις υπάρχουν και στην περιγραφή των επιπτώσεων πιθανών ατυχημάτων, σε οποιαδήποτε φάση λειτουργίας (ατυχηματική διαρροή, ναυάγιο) (σωρευτικά με τις υπόλοιπες επιπτώσεις), και μάλιστα σε είδη για τα οποία θα έπρεπε να είχαν τεθεί στόχοι διατήρησης. Η ΑΕΠΟ 2013 αναγνωρίζει το ενδεχόμενο έκτακτου περιστατικού ρύπανσης από πετρελαιοειδή (όρος B4.3.1), ενώ η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση θεωρεί ότι «υπάρχει πιθανότητα διαρροής πετρελαίου, επικίνδυνων ουσιών ή άλλων ουσιών από σκάφη που

⁵⁰ Απόφαση ΠΑΕ 378/2022 «Για τη χορήγηση Άδειας Ανεξάρτητου Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΑΣΦΑ) στην εταιρεία «GASTRADE A.E.» για τον Πλωτό Τερματικό Σταθμό ΥΦΑ «ΑΣΦΑ Θράκης» στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης» (ΑΔΑ: 64071ΔΞ-ΗΩΓ). Σύνομη περιγραφή του έργου μπορεί επίσης να βρεθεί σε: Global Energy Monitor Wiki. (12.2.2022). Thrace FSRU. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: https://www.gem.wiki/Thrace_FSRU

⁵¹ 5.2.2.4.1.

⁵² Ο.π..

⁵³ Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση, σελ. 97.

⁵⁴ Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση, 3.3.2.4., Εικόνα 3-21. Μολονότι η δέουσα εκτίμηση (Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση) οφείλει να εστιάζει στους στόχους διατήρησης, παρόμοιες παρατηρήσεις δεν είναι άνευ σημασίας. Κατά τη σχετική Ανακοίνωση (ΕΕ) για τη δέουσα εκτίμηση, «παρόλο που η εκτίμηση θα πρέπει να εστιάζει στα πτηνά και τα είδη και τους τύπους οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος με σημαντική παρουσία στον τόπο, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι τα εν λόγω χαρακτηριστικά-στόχοι αλληλεπιδρούν επίσης με άλλα είδη, τύπους οικοτόπου, καθώς και με το φυσικό περιβάλλον με σύνθετους τρόπους. Ως προς αυτό, άλλα είδη μπορεί επίσης να είναι σημαντικά κατά την εξέταση των δυνητικών επιπτώσεων στους προστατευόμενους οικοτόπους εάν πρόκειται για χαρακτηριστικά φυτικά και ζωικά είδη του υπό εξέταση οικοτόπου ή αν διαδραματίζουν ρόλο στην τροφική αλυσίδα από την οποία εξαρτώνται τα χαρακτηριστικά-στόχοι του τόπου Natura 2000. Αυτό θα αντικατοπτρίζεται στους στόχους διατήρησης του τόπου και η δέουσα εκτίμηση θα πρέπει επίσης να εξετάζει τις ενδεχόμενες επιπτώσεις του σχεδίου ή έργου στα εν λόγω είδη κατά περίπτωση...». Στην ίδια κατηγορία θα πρέπει να ενταχθεί και η παρουσία του ερυθρού τόνου (*Thynnus thynnus*) στην περιοχή (Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση, ο.π.).

επιχειρούν στην περιοχή και την πλωτή μονάδα. Όσον αφορά τις σωρευτικές επιπτώσεις απαιτείται να εξεταστεί η συνολική δυνητική επίπτωση από την εισροή ρυπογόνων ουσιών, σε συνδυασμό με τη λειτουργία του λιμανιού της Αλεξανδρούπολης, τη δυνητική επίπτωση κατασκευής και λειτουργίας των αγκυροβολίων του Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολη, την κατασκευή των υπεράκτιων ΑΣΠΗΕ και τη ναυσιπλοΐα...».⁵⁵ Ανεξάρτητα από το γεγονός ότι οι σωρευτικές επιπτώσεις με το λιμάνι Αλεξανδρούπολης και τον αγωγό Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολη δεν εξετάζονται ποτέ επαρκώς, τα συμπεράσματα στερούνται στοιχειώδους λογικής. Για παράδειγμα, οι επιπτώσεις στα ενδιαίτηματα των κητωδών κρίνονται ως «μακροπρόθεσμες», μέτριας ανατρεψιμότητας και σε υποδοχέα με μέτρια ικανότητα απορρόφησης: παρόλα αυτά, οι επιπτώσεις υποβιβάζονται σε «μικρές».⁵⁶ Αλλού, σημειώνεται ότι «λόγω της κίνησης των σκαφών στην περιοχή κατά την περίοδο κατασκευής υπάρχει κίνδυνος πρόσκρουσης και τραυματισμού ή θανάτωσης ατόμων φώκαινας, αλλά και άλλων ειδών κητωδών. Η αξία του υποδοχέα είναι υψηλή, η ένταση είναι μέτρια, καθώς στην περιοχή απαντάται μεγάλο τμήμα του πληθυσμού της φώκαινας που απαντάται στη Μεσόγειο θάλασσα και ενδέχεται να επηρεαστεί μέρος του πληθυσμού, ενώ η συχνότητα είναι αμελητέα, καθώς θα λάβει χώρα μια φορά για μικρό χρονικό διάστημα.....».⁵⁷ Η πιθανότητα η επίπτωση να επαναλαμβάνεται, κάθε φορά για μία φορά (!), και για μικρό χρονικό διάστημα, δεν εξετάζεται.

23. Θα πρέπει εδώ να ειπωθεί ότι από καμία διάταξη νόμου δεν προκύπτει ότι οι συνέπειες βιομηχανικών ατυχημάτων εξαιρούνται από την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (δέουσα εκτίμηση), επειδή δήθεν ο φορέας του έργου έχει «αυτοδεσμευτεί» ότι θα ανανεώσει μελλοντικά τη μελέτη ασφαλείας (ένας ισχυρισμός για τον οποίο δεν υπάρχουν τεκμήρια στον φάκελο του έργου). Και φυσικά, από καμία διάταξη νόμου δεν προκύπτει ότι οι συνέπειες άλλων, μη βιομηχανικών, ατυχημάτων (π.χ., σύγκρουση πλοίων, διαρροή λυμάτων από την πλωτή εξέδρα) δεν εξετάζονται κατά το στάδιο αυτό.

24. Τέλος, θα έπρεπε να είναι προφανές ότι η απόρριψη λυμάτων με υπολείμματα χημικών ουσιών (πάνω από 33 εκατομμύρια m³/έτος, για όλα τα ρεύματα)⁵⁸ – ακόμα και αν γίνεται εκτός της GR1110013, όπως προβλέπει η ΑΕΠΟ 2023 -⁵⁹ δεν διασφαλίζει την απουσία επιπτώσεων εντός του τόπου. Αυτό συμβαίνει λόγω ακριβώς των ιδιοτήτων του θαλάσσιου περιβάλλοντος, που, ανάλογα με συνθήκες που πρέπει να εξεταστούν ειδικότερα, μπορεί να επιτρέπει τη μεταφορά ρυπαντικών ουσιών, ενίοτε σε μεγάλες αποστάσεις. Άλλωστε, ούτε η ΑΕΠΟ 2023 ούτε η Ειδική Αξιολόγηση ορίζουν ή έστω προτείνουν κάποιο σημείο απόρριψης των λυμάτων αυτών.

⁵⁵ Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση, σελ. 97.

⁵⁶ Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση 5.2.2.3.1., σελ. 120.

⁵⁷ Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση, 5.2.2.4.4.

⁵⁸ ΑΕΠΟ 2013, όρος Α7.

⁵⁹ Όρος Β4.5.4.

25. Ούτε η χρήση ουσιών από τον κατάλογο PLONOR⁶⁰ αποτρέπει τις επιπτώσεις αυτές, όχι μόνο διότι η επάρκεια του καταλόγου αυτού δεν έχει εξεταστεί ειδικά για τις τοπικές συνθήκες και τον Τόπο, αλλά κυρίως διότι η ίδια η ΑΕΠΟ 2023 παραβιάζει τον όρο αυτόν, επιτρέποντας τη χρήση ουσιών που δεν βρίσκονται στον κατάλογο.⁶¹ Κατά συνέπεια, ο ισχυρισμός της Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης ότι δήθεν το σύνολο των χημικών ουσιών που είναι απαραίτητες για την προστασία του αγωγού από τη διάβρωση την εξασφάλιση της στεγανότητάς του «περιλαμβάνονται στη λίστα PLONOR»⁶² είναι **ανακριβής**. Η αποσιώπηση της χρήσης ουσιών που δεν βρίσκονται στον κατάλογο αυτό αποδεικνύει όχι μόνο την ανεπάρκεια της Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, αλλά και την έλλειψη των ελάχιστων μέτρων μετριασμού «προκειμένου να αντιμετωπιστούν, προβλεφθούν ή μειωθούν οι επιπτώσεις που προσδιορίζονται στη δέουσα εκτίμηση, σε επίπεδο στο οποίο δεν θα επηρεάζουν πλέον αρνητικά την ακεραιότητα του τόπου».⁶³ Για τους λόγους αυτούς, και κυρίως για να διευκρινιστούν τα σημεία αυτά, η διοίκηση όφειλε να απορρίψει την αναρτημένη εκδοχή της Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, και να ζητήσει τη διόρθωση ή συμπλήρωσή της.

Θ. *ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΚΗΤΩΔΩΝ ΤΟΥ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΠΟΝΤΟΥ, ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΥ (ACCOBAMS)*

26. Την 17/1/2023, η χώρα κύρωσε με νόμο (προσδίδοντας υπερνομοθετική ισχύ) τη Συμφωνία ACCOBAMS.⁶⁴ Κατά συνέπεια, όταν θεσπίστηκε η **πρώτη προσβαλλόμενη πράξη**, η Συμφωνία ACCOBAMS βρισκόταν σε ισχύ, και μάλιστα υπερνομοθετική. Από τη συμφωνία αυτή προκύπτει εναργώς η υποχρέωση λήψης συντονισμένων μέτρων «για την επίτευξη και τη διατήρηση ενός ευνοϊκού καθεστώτος διατήρησης για τα κητώδη. Για τον σκοπό αυτό, τα Συμβαλλόμενα Μέρη απαγορεύουν και λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την εξάλειψη, όπου αυτό δεν έχει ήδη γίνει, οποιασδήποτε σκόπιμης σύλληψης κητωδών και συνεργάζονται για τη δημιουργία και τη διατήρηση ενός δικτύου ειδικά προστατευόμενων περιοχών για τη διατήρηση των κητωδών». Ανεξάρτητα από το γεγονός ότι το δίκτυο αυτό των ειδικά προστατευόμενων περιοχών δεν έχει δημιουργηθεί ακόμα, η αποδοχή της σκόπιμης σύλληψης (taking, στη συγκεκριμένη περίπτωση, θανάτωσης) ενός άγνωστου αριθμού ατόμων φώκαινας είναι ασυμβίβαστη με τη διαφύλαξη ενός ευνοϊκού καθεστώτος διατήρησης. Περαιτέρω, η ίδια συμφωνία επιτάσσει τη διενέργεια αξιολογήσεων «των επιπτώσεων,

⁶⁰ OSPAR List of Substances Used and Discharged Offshore which Are Considered to Pose Little or No Risk to the Environment (PLONOR) – Update 2021.

⁶¹ Ένα παράδειγμα είναι το διάλυμα υποχλωριώδους νατρίου (υποχλωρίτης), με ενδεικτική κατανάλωση 1550 kg/έτος, το οποίο, κατά την ΑΕΠΟ 2013, θα προστεθεί στο θαλασσινό νερό «αεριοποίησης για αποφυγή ανάπτυξης φολίδας ή διάβρωσης των μεταλλικών επιφανειών». Το υποχλωριώδες νάτριο (CAS 7681-52-9, EC 231-668-3) δεν βρίσκεται στον κατάλογο PLONOR, και είναι επικίνδυνο για το περιβάλλον (κωδικός GHS 09) και τοξικό για την υδάτινη ζωή. Βλ. ΑΕΠΟ 2013, όρος A5 (που διατηρείται σε ισχύ από την ΑΕΠΟ 2023). Για τις ιδιότητες της ουσίας, βλ.: European Chemicals Agency (ECHA). Substance Infocard. Sodium hypochlorite. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://echa.europa.eu/el/substance-information/-/substanceinfo/100.028.790>

⁶² Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση, σελ. 80.

⁶³ Ανακοίνωση της Επιτροπής. Εκτίμηση σχεδίων και έργων σε σχέση με τόπους Natura 2000. Μεθοδολογική καθοδήγηση σχετικά με τις διατάξεις του άρθρου 6 παράγραφος 3 και 4 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους (2021/C 437/01), 3.2.4.

⁶⁴ Κύρωση με τον ν. 5011/2023 «Κύρωση της Συμφωνίας για τη διατήρηση των κητωδών του Εύξεινου Πόντου, της Μεσογείου και της παρακειμένης περιοχής του Ατλαντικού, της συναφούς προς τη Συμφωνία Τελικής Πράξης και των τροποποιήσεων που υιοθετήθηκαν από τη Σύνοδο των συμβαλλομένων στη Συμφωνία μερών με το Ψήφισμα A/4.1 της 12ης Νοεμβρίου 2010» (Α' 6) (εφεξής, Συμφωνία ACCOBAMS).

προκειμένου αυτές να αποτελέσουν τη βάση είτε για την ανοχή είτε για την απαγόρευση της συνέχισης ή της μελλοντικής ανάπτυξης των δραστηριοτήτων που ενδέχεται να επηρεάζουν τα κητώδη ή τον οικότοπό τους στην περιοχή ισχύος της Συμφωνίας, συμπεριλαμβαν[όμενων] ...των υπεράκτιων .. εκμεταλλεύσεων...καθώς και τον καθορισμό των όρων υπό τους οποίους μπορούν να διεξάγονται οι δραστηριότητες αυτές...». Όπως προκύπτει από τη διατύπωση αυτή, οι αξιολογήσεις πρέπει να αποτελούν τη βάση για την ανοχή ή τη μελλοντική ανάπτυξη των υπεράκτιων εκμεταλλεύσεων, και όχι μέτρο που τις ακολουθεί.⁶⁵ Κατά συνέπεια, η διοίκηση, όφειλε να μην υιοθετήσει την πρώτη προσβαλλόμενη πράξη πριν τη διενέργεια των απαραίτητων αξιολογήσεων των επιπτώσεων. Σε αντίθεση με τη διαυγή αυτή υποχρέωση, η διοίκηση παραπέμπει σε στάδιο μεταγενέστερο της ήδη ειλημμένης απόφασης για την «ανοχή ή συνέχιση» της δραστηριότητας.⁶⁶

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

και με την επιφύλαξη κάθε νόμιμου δικαιώματός μας

ΖΗΤΟΥΜΕ

Να ακυρωθούν, άλλως να εξαφανιστούν οι παραπάνω αναφερόμενες προσβαλλόμενες πράξεις.

Αθήνα, 25 Σεπτεμβρίου 2023

Οι νόμιμοι εκπρόσωποι των αιτούντων.

Νίκος Χαραλαμπίδης
Διευθυντής, Greenpeace

Δημήτρης Καραβέλλας
Διευθυντής, WWF Ελλάς

⁶⁵ II παρ. 1, και Παράρτημα I, μέρος 2, σημείο (γ) της Συμφωνίας ACCOBAMS.

⁶⁶ Όρος B4.7.9. της ΑΕΠΟ 2023.